

Akademické psaní

Formulace výzkumné otázky
(hypotézy) a základy metodologie

Tvorba základní otázky

- Dalším krokem po volbě tématu je formulace základní otázky; tzn. toho problému, který budeme konkrétně řešit.
- Formulaci základní otázky musí předcházet prostudování literatury, zmapování toho, co se zjistilo, popsalo, jak to bylo řešené atd.
- Výzkumný problém je vhodné formulovat jako otázku. Náš výklad pak bude hledáním odpovědí na danou otázku či otázky.
- Kromě základní otázky můžeme formulovat další podotázky.
- Vyhněte se formulaci otázek bez ladu a skladu („páté přes deváté“).
- Postupujeme vždy od obecnějších problémů k jednotlivým, od abstraktních pojmů ke konkrétním.

Nejčastější chyby při formulaci základní otázky

- **Velmi široké vymezení problému, kdy není zřejmé, co vše se bude zkoumat.**
- **Výzkumný problém neprohlubuje naše poznání.**
- **Výzkumný problém je triviální, jednoduchý.**

Příkladem všech uvedených chyb jsou otázky typu:

Je legalizace eutanazie správným řešením?

Je právní úprava internetu dostatečná?

Jaká je nejlepší úprava financování politických stran?

Je česká právní úprava ochrany před domácím násilím vhodná?

V čem je další problém uvedených otázek?

Nejčastější typy základních otázek

- **Deskripce: „Jaké to je?“**
(zjišťujeme a popisujeme situaci, stav, výskyt jevu, atd.)
- **Relace (vztahy a souvislosti) : „Jaký je vztah? “**
(dáváme do vztahu jevy, činitele a ptáme se, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy, jakou povahu má ten vztah, jak se vyvíjí, atd...)
- **Příčiny a důvody: „Proč to tak je?“**
(zjišťujeme příčiny, důvody, které vedly k určitému důsledku, atd...)

Jaké Vás napadají příklady?

Tvorba hypotézy

Výzkumný problém určuje základní orientaci našeho tématu. Pro jeho další rozbor však nemusí vyjadřovat dostatek informací. K jejich získání slouží hypotézy.

Hypotéza je vědecký předpoklad, není to jakýkoli předpoklad - musí být vždy vyvozen z nějaké teorie. Nevíme ale, jestli je náš předpoklad správný /pravdivý nebo nesprávná/ nepravdivá. Jeho pravdivost či nepravdivost se musí prokázat;

Hypotézy rozšiřují naše poznání – empiricky ověřují části teorie. Na základě toho pak danou teorii doplňujeme nebo modifikujeme.

Hypotézy konkretizují, „rozmělní“ problém na části.

Náš výklad je pak procesem ověřování stanovené hypotézy – její verifikaci.

Jak správně formulovat hypotézu?

- stručně, jednoznačně, logicky jednoduše;
- formulace by měla být v podobě oznamovací věty.
- měla by být ověřitelná, tj. všechny proměnné (užité pojmy) je nutné definovat, aby bylo jasné, jaký mají význam.
- měli bychom se vyhýbat slovům, která vyjadřují osobní (subjektivní) soudy, názory či preference;
- za hypotézu by neměla být vydávána definice nebo neurčité tvrzení.

Příklady nesprávně formulovaných hypotéz

1. Sofistikované aplikace typu Business Intelligence (BI) mohou být ekonomicky prospěšné malým a středním podnikům formou podpory manažerského rozhodování.

Chyba: Formulace „mohou být prospěšné“ způsobuje vágnost hypotézy, protože vyjadřuje již určité hodnocení;

Vhodné nahradit: spojením způsobují růst nebo vedou k růstu;

2. Český tisk věnuje málo pozornosti problematice školství.

Chyba: není zde komparativní prvek, „málo“ se nedá změřit.

Vhodné nahradit: komparací např., s televizí nebo jiným médiem.

3. Absolventů gymnázií je na vysokých školách více než jiných absolventů.

Chyba: vztah mezi dvěma proměnnými zde není jasně a explicitně vymezen.

Nutné dát vztah proměnných do nějakého vztahu, tzn. co tím chceme prokázat? –připravenost k zaměstnání, uplatnění na trhu práce apod.

Úkol

Pokuste se ve dvojicích formulovat výzkumnou otázku/hypotézu k jednomu z následujících témat:

- Interrupce ve světle judikatury ESLP
- Právní regulace náhradního mateřství v ČR
- Objektivní odpovědnost provozovatele vozidla za přestupky spáchané neznámým řidičem

Základní metody vědecké práce

JAKÝ JE VÝZNAM NÁSLEDUJÍCÍCH POJMŮ?

- **METODOLOGIE**
- **METODA**
- **METODIKA**

Metodologie vědecké práce - základy

- Metoda v původním významu znamená „cesta někam“. Metoda je vědomý a plánovitý postup jak dosáhnout nějakého teoretického i praktického cíle.
- Pro úspěšnou realizaci cílů odborné práce může být využito více metod v souvislosti s realizací dílčích cílů.
- Vždy je třeba uvést ale jak a kde konkrétně a proč byla určitá metoda použita.

Základní metody vědecké práce

- **Empirické**
 - Pozorování
 - Měření
 - Experiment, rozhovor, dotazník apod.
- **Obecně teoretické**
 - Analýza
 - Syntéza
 - Indukce
 - Dedukce
 - Generalizace
 - Abstrakce
 - Komparace
 - Analogie

Dílčí právní metody (Knapp)

- **Logické**
 - Abstrakce
 - Indukce a dedukce
 - Analýza a syntéza
- **Exaktní**
- **Sociologické**
- **Systemové**
- **Komparativní**

Analýza

- myšlenkové rozložení zkoumaného předmětu, jevu nebo situace (jevu) na jednotlivé části, které se stávají předmětem dalšího zkoumání
- hledání dílčích složek jevu či problému
 - Hledání prvků podstatných pro zkoumaný objekt.
- směřuje od složitého k jednotlivému
 - Klasifikační analýza
 - Vztahová analýza
 - Kauzální analýza
 - Systémová analýza

Formy analýzy

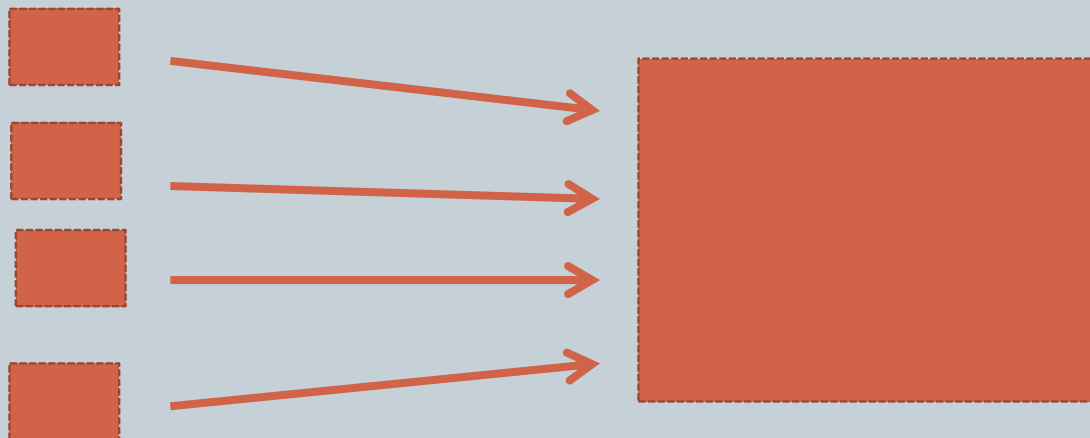

- **KLASIFIKAČNÍ ANALÝZA:** klasifikací buď řadíme dílčí jevy do skupin (tříd), nebo třídíme soubor do dílčích skupin
- **VZTAHOVÁ ANALÝZA:** zjišťuje vztahy mezi jevy; zjišťuje, zda jde o vztahy závislosti, nebo nezávislosti. Sílu závislosti se snaží kvantifikovat
- **KAUZÁLNÍ ANALÝZA:** zkoumá příčiny jevů, nezkoumá však dynamiku systému, jen vliv vnějších činitelů
- **SYSTÉMOVÁ ANALÝZA:** zkoumá systémy s cílem je pochopit, vysvětlit, zvládnout, zlepšit a zdokonalit. Jevy nezkoumá jako izolované veličiny, ale snaží se postihnout jejich chování v systému, aniž by se systém (celek) při tom rozpadl na jednotlivé části

Syntéza představuje

- myšlenkové spojení částí v celek;
 - z výchozích zjištění formulujeme závěry.
- skládání dosud oddělených, izolovaných či nespojitých prvků.
- Příklad: bez syntézy zjištění zdravotního stavu a domácího prostředí posuzované osoby nelze učinit správný závěr ohledně existence a stupně bezmocnosti (domácí násilí)

Indukce

- Myšlenkový postup od jedinečného a zvláštního k obecnému.
- Z jednotlivého jevu je vyvozen obecný závěr.
- Existuje-li dostatek informací o jednotlivostech, lze formulovat závěry obecnějšího druhu.
- *„Ústava ani právní předpisy pojem **vyvlastnění** výslovně nedefinují. Jeho obsah možno proto vymezit jednak induktivně na základě pozitivně právní úpravy institutu vyvlastnění v různých právních předpisech a jednak doktrinárně, tj. na základě definic podaných právní vědou.“ (Pl. ÚS 16/93)*

Dedukce

- způsob myšlení, při němž od obecnějších závěrů, tvrzení a soudů přecházíme k méně obecným, k jednotlivostem;
- vycházíme ze známých, ověřených a platných závěrů a aplikujeme je na jednotlivé doposud neprozkoumané případy;
- z obecného poznatku vyvozujeme závěry i vůči jednotlivostem;

KVANTITATIVNÍ VS. KVALITATIVNÍ VÝZKUM

- Cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz a logika kvantitativního výzkumu je deduktivní
- Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz a logika kvalitativního výzkumu je induktivní

Zobecnění – generalizace / abstrakce

- **Generalizace:** Vyvození závěrů o množině objektů z pozorování jednoho objektu.
- **Abstrakce:** vydělování základních znaků a odhlížení od jednotlivostí
 - Myšlenkové odlučování nepodstatných znaků
 - Souvisí s definováním a tvořením pojmů
 - ✦ Např. definice právní normy

Komparace

- Stanovení shody či rozdílu zkoumaných jevů.

Jaké máme možnosti komparace v právu?

Analogie

Analogický znamená podobný, obdobný.

- Analogie je vztah dvou různých věcí, které se v něčem podobají a dají se tedy přirovnávat. O věcech obtížně uchopitelných se často uvažuje a usuzuje na základě analogie (podobnosti) s věcmi známými.

Základní postup práce

Zjištění problému:
zjištění stávajícího
stavu poznání ve
zvolené oblasti

Hledání pravděpodobných
odpovědí (formulování
obecných hypotéz), včetně
stanovení metody určené k
testování hypotéz.

Provedení samotné práce:
výzkum; analýza; práce s
literaturou; práce v
terénu; sběr dat...

Interpretace
zjištěných výsledků
směrem ke stanoveným
hypotézám.

**PROBLÉM
M
(INTUICIE)**

HYPOTÉZY

**ZJIŠTĚ
NÍ DAT**

**INTERPRET
ACE**

Úkol

- V rámci zvoleného tématu vymezte vědecký postup (kombinaci metod), které budete používat k dosažení stanoveného cíle. Svoji volbu zdůvodněte.